

การประยุกต์หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคมของเทศบาล เมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

Application of Buddhist Principles For Lamp Production Community Network Management Of Lamphun Municipality, Lamphun Province

พระศรัณยู สิริเมโธ (หมื่นอ้าย)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

sarunyulove2539@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ดำเนินการวิจัยโดยการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) คือเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดบุคคล

ผลการวิจัย 1) ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) 2) การทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับศักยภาพเครือข่ายชุมชนผลิตโคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เน้นในเรื่องของการสร้างการมีส่วนร่วมในการประชุม หมั่นประชุม พร้อมกันตามตารางกำหนด การยอมรับมติที่ประชุม หรือข้อตกลงต่างๆ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่ม การสร้างความตระหนักในการสืบทอดอัตลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาด้านการทำโคม และการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสามัคคีธรรม และหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเครือข่าย

คำสำคัญ : หลักพุทธธรรม, การจัดการเครือข่าย, ชุมชนผลิตโคม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of opinions on the lamp production community network management, 2) to compare opinions on the lamp production community network management and 3) to propose guidelines for application of buddhist principles for lamp production community network management of Lamphun Municipality, Lamphun Province. Conduct research by mixed research are Quantitatively and Qualitatively. The statistics used in the analysis are the frequency, percentage, mean, standard deviation t-test and the F-test. In the part of the interview content analysis was carried out by means of descriptive speech.

Results of the research: 1) The people who answered the questionnaire had their opinions about the management of the lantern community network. Overall, it was at a high level (3.70). 2) Hypothesis testing found that people with different incomes There are opinions about the potential level of the lantern community network. The difference was statistically significant at the 0.05 level, thus accepting the research hypothesis. The gender, age, educational background, status and occupation had no difference in opinion level. therefore rejecting the hypothesis, and 3) most key informants focus on building engagement in the meeting, meeting together according to the schedule, acceptance of meeting resolutions or agreements, encouraging the elderly, the disabled or the underprivileged to become members of the group, raising awareness of identity inheritance Lanna culture traditions in lantern making, and the adoption of Buddhist principles is unity and Sangahawata 4 principles to be part of network management.

Key words: Buddhist Principles, Network Management, Lamp Production Community

บทนำ

"เครือข่าย" คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง

การบริหารงานแบบเครือข่ายเกิดขึ้นจากการสร้างความสัมพันธ์ การผสมผสานและเชื่อมโยงการทำงานของหลายองค์กรเข้าด้วยกัน เป็นการสร้างเครือข่ายกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในระดับต่างๆ ซึ่งรูปแบบเครือข่ายนี้ต้องพึ่งพา ติดต่อประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ความสะดวก รวดเร็วในการให้บริการประชาชน และตอบสนองต่อสถานการณ์ ตลอดจนความต้องการต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ แนวความคิดในเรื่องของเครือข่ายได้เกิดขึ้นหรือมีขึ้นตั้งแต่โลกมนุษย์มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานต่อเนื่อง จากยุคหินมาจนถึงยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศหรือยุคของ ICT (Information Communication Technology) สรรพสิ่งในตัวเอง สิ่งต่างๆ ในโลกและสากลจักรวาลนั้นเกิดขึ้นด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว ทุกสิ่งมีที่มาที่ไป มีเหตุมีปัจจัย เมื่อมนุษย์อยู่รวมเป็นสังคมการดำรงอยู่ที่มนุษย์คนหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อคนที่อยู่รอบข้างอย่างเลี่ยงไม่ได้ ความสัมพันธ์นี้มีลักษณะที่พึ่งพากันอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะเสมอภาคกัน เกื้อกูลกันหรือความสัมพันธ์ที่กดขี่ ครอบงำ เอารัดเอาเปรียบก็ตาม

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพของชุมชนและใช้จุดแข็งของชุมชนทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาแบบผสมผสานที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้และมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรัฐบาลได้ส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เกิดการพึ่งตนเอง เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในตลาดอย่างสมดุล เป็นทางเลือกที่สำคัญในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะชนบทที่ผสมผสานการผลิตในภาคการเกษตรกรรม ภาคพาณิชยกรรมภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการด้วยการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ได้หล่อหลอมให้ทุกคนซึมซับถึงการพึ่งพาตนเอง และนำองค์ความรู้นี้ไปใช้ในการผลิตถ่ายทอดให้กับสังคม ตลอดจนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ก่อให้เกิดความสมดุลใน

ชีวิตชุมชนสามารถจัดการความรู้ภายในชุมชน รวมไปถึงการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนา
วิสาหกิจชุมชนเพราะการเรียนรู้ทำให้ชุมชนได้รู้ศักยภาพของตนเองได้ค้นพบทุนที่มีอยู่ในชุมชน
ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ และเจต
คติที่ดีต่อชีวิตและสังคม (นรินทร์ สังข์รักษา, 2551)

จังหวัดลำพูน มีการสืบทอดวัฒนธรรมและวิถีความเป็นอยู่ท้องถิ่นอันเป็นอัตลักษณ์ มา
ยาวนานจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทั้งด้านภาษา อาหาร การแต่งกาย และประเพณีท้องถิ่น ซึ่งหนึ่งในนั้นก็ค
ือเทศกาล “โคมแสนดวงที่เมืองลำพูน” ณ วัดพระธาตุหริภุญชัย เทศกาลโคมแสนดวงที่เมืองลำพูน
จัดเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณียี่เป็ง หรือเทศกาลลอยกระทง เพื่อน้อมถวายเป็นพุทธบูชาพระธาตุ
หริภุญชัย และถวายสักการะแด่พระนางจามเทวี ซึ่งเทศบาลเมืองลำพูน วัดพระธาตุหริภุญชัย และ
หน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดลำพูน ได้มีการส่งเสริมเทศกาลโคม เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูน อีกทั้งยังเป็นการกระจายรายได้ให้ชุมชน มีการฝึกสอน ส่งเสริมการทำโคม
ล้านนาในช่วงเทศกาลยี่เป็ง และต่อมาได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนหลาย ๆ ส่วนได้มีการ
ส่งเสริมประเพณีโคมช่วงเทศกาลยี่เป็งทำให้พุทธศาสนิกชนนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและ
ต่างประเทศเดินทางมายังจังหวัดลำพูนเพื่อชมความสวยงามของเทศกาลโคม ด้วยเหตุนี้ทางเทศบาลเมือง
ลำพูน วัดพระธาตุหริภุญชัย และหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดลำพูน ได้มีการส่งเสริมเทศกาลโคม เพื่อ
เป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูน อีกทั้งยังเป็นการกระจายรายได้ให้ชุมชน มี
การฝึกสอน ส่งเสริมการทำโคมล้านนาในช่วงเทศกาลยี่เป็ง ทั้งนี้การจัดงานช่วงเทศกาลโคมยี่เป็ง
จัดเป็นครั้งที่ 9 โดยเริ่มแรกประเพณีแขวนโคมจัดแขวนโคมในเขตพุทธาวาส ลานพระบรมธาตุหริภุญ
ชัย ประมาณ 25,000 ดวง ต่อมาได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนหลาย ๆ ส่วนได้มีการส่งเสริม
ประเพณีโคมช่วงเทศกาลยี่เป็งทำให้พุทธศาสนิกชนนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศเดินทาง
มายังจังหวัดลำพูนเพื่อชมความสวยงามของเทศกาลโคม อีกทั้งยังได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี
ทางภาคเหนือ ในส่วนของจังหวัดลำพูนตามข้อมูลตัวเลขของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในปี
2561 พบว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณ 1.2 ล้านคน ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนสู่จังหวัดลำพูน
ประมาณ 1,300 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 มา 5 เปอร์เซ็นต์ และเนื่องด้วยจำนวนนักท่องเที่ยว
เพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการบูชาโคมมากขึ้นจึงมีการเร่งการผลิตโคมเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ
ของนักท่องเที่ยว จึงทำให้โคมที่ผลิตออกมาไม่ได้มาตรฐาน ทั้งรูปทรง และขนาดของโคม รวมถึง
เครือข่ายผลิตมีไม่เพียงพอและขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นในช่วงของ

เทศกาล เครือข่ายแหล่งผลิตโคมจึงจำเป็นที่จะต้องมีการขยาย หาแหล่งชุมชนที่สามารถเข้าร่วมเป็น เครือข่ายการทำโคมให้เพียงพอ จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการจัดการเครือข่ายให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็ง และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์การบริหาร โดยนำหลักของเชิงพุทธเข้ามาบูรณาการเพื่อให้เกิดผลดีมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้การบริหารจัดการ เครือข่ายชุมชนผลิตโคมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน มีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อ เครือข่าย จึงต้องมีการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการเครือข่าย ซึ่งหลักธรรมนั้นคือ หลักธรรมอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2546 : 1) เนื่องจากหลักธรรมนี้ มุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีกัน มีความเมตตากรุณาต่อกันเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน ในลักษณะเครือข่าย ซึ่งต้องยึดหลักความเสมอภาคในการทำงาน มีความโปร่งใส ยึดอัตราและ ประโยชน์ในตัวเองให้น้อย พิจารณาให้ชัดถึงเป้าหมายของเครือข่ายที่สร้างขึ้นว่าเป็นอย่างไร โดยคำนึง ว่าผลประโยชน์ร่วมกันเป็นสิ่งจำเป็น สมาชิกอาจต้องยอมเสียสละผลประโยชน์บางอย่างเพื่อให้ เครือข่ายประสบความสำเร็จ และองค์กรเครือข่ายจะพัฒนาได้ต้องอาศัยความยืดหยุ่นพอสมควร (พระ มหาวีรุต ฌาเนสโก (ศิริรัตน์) และคณะ, 2564 : 346) ซึ่งการบริหารจัดการเครือข่ายต้องอาศัยความ ผูกพันและรับผิดชอบต่อการสร้างเครือข่าย มีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการ เครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ในเรื่องของการบริหารจัดการสภาพ ทัวไป และอุปสรรคการผลิตโคมของชุมชนในจังหวัดลำพูน เพื่อทราบสภาพปัญหาในปัจจุบัน และเป็น ข้อมูลในการประกอบพิจารณากำหนดเป็นแนวทางวางแผนการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ในจังหวัดลำพูน โดยใช้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขในการบริหารจัดการจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคมให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้การบริหารจัดการเครือข่ายในที่นี้ ได้แก่ หลักธรรมอปริหานิยธรรม 7 ประการ คือ 1) ประชุมเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม 3) ยอมรับ มติที่ประชุมในการแก้ปัญหา 4) ยอมรับเคารพผู้อาวุโส 5) ดูแลสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส 6) ส่งเสริม ประเพณีวัฒนธรรม 7) ส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการเครือข่าย ชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่เป็นกลุ่มเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 200 คน (เทศบาลเมืองลำพูน, 2562) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มโดยใช้สูตรของ Taro Yamane และใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ 133 คน จากนั้นจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างของประชาชนโดยใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น จากนั้นจึงดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน และการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anova) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

2. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการเครือข่าย ชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth

Interview) และผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) สำคัญสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์
 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.496) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็น ด้านการก่อรูปเครือข่าย อยู่ในลำดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.557) รองลงมาคือด้านการจัดระบบบริหารเครือข่าย ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.570) และด้านการธำรงรักษาเครือข่าย ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.564) ส่วนด้านการใช้ประโยชน์เครือข่าย อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.571) นำเสนอในรูปแบบตารางดังนี้

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเกี่ยวกับ การบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม โดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการก่อรูปเครือข่าย	3.80	0.557	มาก
2. ด้านการจัดระบบบริหารเครือข่าย	3.72	0.570	มาก
3. ด้านการใช้ประโยชน์เครือข่าย	3.63	0.571	มาก
4. ด้านการธำรงรักษาเครือข่าย	3.65	0.564	มาก
ภาพรวม	3.70	0.496	มาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ อาชีพ ที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย นำเสนอในรูปแบบตารางดังนี้

รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครู
 บาสุริวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khrua Sriwichai Towards
 Contemporary Civilization”

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการ บริหารจัดการ เครือข่าย	-1.512	-	0.133	-	✓
๒.	อายุ	ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการ บริหารจัดการ เครือข่าย	-	1.95 5	0.124	-	✓
๓.	วุฒิ การศึกษา	ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการ บริหารจัดการ เครือข่าย	-	0.51 9	0.670	-	✓
๔.	สถานภาพ	ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการ บริหารจัดการ เครือข่าย	-	2.35 4	0.057	-	✓
5.	อาชีพ	ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการ บริหารจัดการ เครือข่าย	-	0.76 1	0.553	-	✓
6.	รายได้	ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการ บริหารจัดการ เครือข่าย	-	3.30 2	๐.022	✓	-

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
เครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน คือ

- 1) เครือข่ายต้องการตลาดในการกระจายสินค้า (โคม) เพิ่มมากขึ้น
- 2) สมาชิกเครือข่ายต้องการแหล่งวัตถุดิบในการผลิตโคมที่มีราคาถูก เพื่อลดต้นทุน
การผลิต
- 3) กลุ่มสมาชิกเครือข่ายต้องการให้เทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้าน
งบประมาณเพิ่มเติม
- 4) ความต้องการในการเพิ่มราคาสินค้า (โคม) แต่ให้มีราคาที่เหมาะสมกับต้นทุนการ
ผลิต
- 5) เทศบาลควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนได้ประชาสัมพันธ์การเข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย
ให้มากขึ้น
- 6) ควรมีการเพิ่มสวัสดิการให้กับสมาชิก เพื่อชดเชยรายได้ที่ลดลงในช่วงโควิด

4. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของ
เทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้านการประชุมเนื่องด้วยนั้นเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการ
ประชุม หมั่นประชุมพร้อมกันตามตารางกำหนดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทั้งในระดับกลุ่มและใน
ระดับเครือข่าย ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ได้เข้าร่วมประชุม ก็ควรที่จะทำความเข้าใจว่าการประชุมในคราวนั้นๆ
มีวาระสำคัญอะไร มติที่ประชุมเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและเป็นไปในทิศทาง
เดียวกันของสมาชิกเครือข่าย ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม นั้น มีการกำหนดกฎระเบียบเพื่อให้สมาชิก
ได้เข้าร่วมประชุม หากสมาชิกไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ก็ให้ส่งตัวแทน หรือสมาชิกในครอบครัวเข้า
ร่วมประชุมแทนได้ และในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก็มีการใช้ช่องทาง
ออนไลน์ในการประชุมแทน ด้านการยอมรับมติที่ประชุมในการแก้ปัญหา นั้น ประการสำคัญคือการ
ยอมรับมติที่ประชุม หรือข้อตกลงต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการ หรือการบริหารจัดการเครือข่าย
สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้าใจที่ดีที่เกิดขึ้นกับสมาชิกเครือข่าย
จะเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถสร้างการยอมรับได้ เพราะบางครั้ง มติที่ประชุมหรือข้อตกลงในระดับ
เครือข่าย อาจไม่เป็นไปตามความคาดหวังหรือความต้องการของสมาชิกในระดับกลุ่มได้ทั้งหมด ด้าน
ยอมรับเคารพผู้อาวุโส นั้น เทศบาลเมืองลำพูนในฐานะแม่ข่ายของเครือข่ายได้ให้ความสำคัญกับ
ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถในการทำโคม ได้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในการทำโคมให้กับสมาชิกใหม่

หรือผู้ที่ต้องการเรียนรู้การทำโคม อีกทั้งยังมีการสร้างความเสมอภาคให้กับสมาชิกด้วยการแบ่งโควตาการผลิตที่เท่าเทียมกันอีกด้วย ด้านการดูแลส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสนั้น ได้มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มผลิตโคมในชุมชน ไม่ได้มีการจำกัดว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถหรือไม่ แต่ได้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในสมาชิกกลุ่มด้วยกันเอง และโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่อยากเป็นภาระของลูกหลานก็จะชักชวนกันเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มการผลิตโคม สามารถที่จะสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุอีกทางหนึ่งด้วย ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมนั้น เทศบาลเมืองลำพูน และเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ได้มีการสร้างความตระหนักในการสืบทอดอัตลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาด้านการทำโคม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้การทำโคมให้กับเยาวชนและผู้สนใจทั่วไป มีการจัดงานเทศกาลโคมแสนดวงขึ้นเป็นประจำทุกปี ถือได้ว่าเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาอีกทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจและความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และด้านการส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น ประการสำคัญคือมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสามัคคีธรรม และหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเครือข่าย ส่งเสริมให้กลุ่มเครือข่ายเปิดโอกาสให้กับทุกคนในชุมชนได้เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมทำบุญถวายทานโคมแสนดวงซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เป็นการสร้างรายได้ (ทาน) ให้กับชาวจังหวัดลำพูนอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ หัวใจสำคัญของการส่งเสริมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาของการผลิตโคม คือการเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมทำบุญโดยใช้กุศลถวายการถวายโคมแสนดวง ซึ่งเกิดผลต่อไปยังผู้ที่ผลิตโคมได้มีรายได้จนเจือจรรอบครัว มีรายได้ในการดำรงชีวิต และสร้างอรรถประโยชน์ให้กับชุมชนและพระพุทธศาสนาได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1) ประชาชนที่เป็นกลุ่มเครือข่ายชุมชนผลิตโคม มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.496) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สมาชิกเครือข่ายชุมชนผลิตโคมมีความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเห็นต่อการบริหารจัดการเครือข่ายในทุกด้านเป็นไปในทิศทางที่ดี มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการเครือข่ายเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะกระบวนการในการบริหารจัดการเครือข่ายเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกเครือข่ายอย่างแท้จริง ทั้งในด้านการก่อรูปเครือข่าย ในเรื่องของมีการเลือก

ผู้นำกลุ่มเครือข่ายที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.80 = มาก) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการนั้นทุกชุมชนได้มีกระบวนการเริ่มต้นของการก่อรูปเครือข่ายคือการรับรู้ปัญหาาร่วมกัน และการนำเสนอความต้องการของชุมชนร่วมกัน สุดท้ายจึงสามารถที่จะจัดตั้งขึ้นเป็นเครือข่ายได้ และนอกจากนั้น การก่อรูปของเครือข่ายชุมชนผลิตโคมของเทศบาลเมืองลำพูน มีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ มีการตระหนักถึงปัญหาและมีความสำนึกร่วมกันของสมาชิกในการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย **ด้านการจัดระบบบริหารเครือข่าย** ในเรื่องของมีระบบติดต่อสื่อสาร และการประสานงานของกลุ่มเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.90 = มาก) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เครือข่ายชุมชนผลิตโคมเทศบาลเมืองลำพูน มีระบบการบริหารจัดการในเรื่องของการติดต่อสื่อสารที่ดี มีการประสานงานของกลุ่มเครือข่ายที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยทั้งในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารออนไลน์ผ่านโปรแกรมโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook LINE เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้การบริหารจัดการเครือข่ายในเรื่องของการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายทุกคน อีกประการหนึ่งที่ค้นพบจากการวิจัยนี้คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มของเครือข่าย ผ่านการติดต่อสื่อสารและการประสานงานร่วมกัน ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายนั้นเป็นไปทั้งในระดับเครือข่ายชุมชนและระดับเครือข่ายเทศบาล **ด้านการใช้ประโยชน์เครือข่าย** ในเรื่องของมีการใช้พื้นที่กลุ่มเครือข่ายเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.81 = มาก) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กระบวนการของเครือข่ายที่สำคัญประการหนึ่งคือ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของกลุ่มเครือข่ายเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสิ่งสำคัญของการใช้พื้นที่เครือข่ายเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้สมาชิกเครือข่ายสามารถที่จะเรียนรู้การผลิตโคมได้เป็นอย่างดี เพราะการทำโคมนั้นถือได้ว่าเป็นความรู้ความสามารถเฉพาะตัว ที่จะต้องมีการเรียนรู้และฝึกฝนโดยใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ไม่สามารถที่จะทำได้ในทันทีทันใด ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร่วมกันก็จะดำเนินการในลักษณะของเครือข่าย มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆ ที่ผู้นำเครือข่ายได้รับมาจากเทศบาลเมืองลำพูน และยังมีการกระจายข้อมูลดังกล่าวผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย คือ Facebook และ LINE และ**ด้านการอำรงรักษาเครือข่าย** ในเรื่องของมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในกลุ่มเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.84 = มาก) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความเป็นเครือข่ายสามารถที่จะอำรงอยู่ได้ ทั้งนี้เพราะมิตรภาพจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันของสมาชิกเครือข่าย มีการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

เกิดความเข้าใจที่ตรงกันของข้อมูลต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ความเป็นเครือข่ายสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ และนำมาซึ่งการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกเครือข่ายในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิจิตรภรณ์ โตแก้ว** (2558) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการควบคุม รองลงมา คือ ด้านการจัดองค์กร ด้านการประสานงาน ด้านการวางแผน และด้านการบังคับบัญชา

2) ผลการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($t = -1.512$, $\text{Sig.} = 0.133$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันความเท่าเทียมทางเพศได้รับการยอมรับมากขึ้น ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายได้ ทั้งนี้ ความรู้ความสามารถจะเป็นตัวกำหนดคุณภาพฝีมือการผลิตมากกว่าเรื่องของเพศ และสมาชิกเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๐1 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 และเป็นเพศชาย จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 ซึ่งเรื่องของเพศนั้นไม่ได้เป็นข้อจำกัดของการเป็นสมาชิกเครือข่าย และไม่ส่งผลใดๆ ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ **เอมิกา เหมมินทร์** (2557) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น บทสรุปสำคัญคือ เพศ ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมใดๆ ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเป็นสมาชิกเครือข่าย และไม่ได้เป็นปัญหาต่อการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเครือข่ายใดๆ

3) แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนผลิตโคม ของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า ควรมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการประชุม หมั่นประชุมพร้อมกันตามตารางกำหนด การยอมรับมติที่ประชุม หรือข้อตกลงต่าง ๆ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่ม การสร้างความตระหนักในการสืบ

ทอดอัตลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาด้านการทำโคม และการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสามัคคีธรรม และหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเครือข่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นก่อนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการร่วมประชุมเพื่อนำเสนอความคิดเห็น การนำเสนอข้อมูลต่างๆ ของเครือข่าย รวมไปถึงการพร้อมเพรียงกันเลิกประชุมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเครือข่าย และประการสำคัญ การยอมรับมติที่ประชุม หรือข้อตกลงต่างๆ จะมีส่วนสำคัญที่ทำให้เครือข่ายมีความเข้าใจอันดีต่อกัน รวมไปถึงการให้โอกาสผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ หรือใครก็ได้ที่มีความพร้อมในการเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายโดยไม่จำกัดเพศ อายุ ความรู้ความสามารถ แสดงถึงการสร้างความเท่าเทียมในเครือข่าย และการสร้างความตระหนักให้สมาชิกเครือข่ายได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การอนุรักษ์และสืบทอดอัตลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมในการทำโคมล้านนาให้คงอยู่ตลอดไป ผลการวิจัยนี้ ไม่ได้มีการสอดคล้องกับการวิจัยใดๆ ทั้งสิ้น เพราะเป็นผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้รับข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านแนวคิด บริบทข้อมูล และความแตกต่างด้านพื้นที่และประเด็นการสัมภาษณ์

สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย สรุปได้คือ การกำหนดกฎระเบียบเพื่อให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุม การยอมรับมติที่ประชุม หรือข้อตกลงต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการ หรือการบริหารจัดการเครือข่ายสามารถที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถในการทำโคม ได้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในการทำโคมให้กับสมาชิกใหม่ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้อยู่อาศัยในชุมชนได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มผลิตโคมในชุมชน การสร้างความตระหนักในการสืบทอดอัตลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาด้านการทำโคม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้การทำโคมให้กับเยาวชนและผู้สนใจทั่วไป และการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลัก

สามัคคีธรรม และหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเครือข่าย ส่งเสริมให้กลุ่ม
เครือข่ายเปิดโอกาสให้กับทุกคนในชุมชนได้เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

เครือข่ายควรมีการพัฒนาศักยภาพการผลิตโคมให้กับสมาชิกเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงการขยายฐานสมาชิกเครือข่ายในการสืบสานองค์ความรู้การผลิตโคมให้กับคนรุ่นใหม่ ควรมีการ
ระดมทรัพยากรในการผลิตเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการระดมทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถให้
เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกเครือข่ายและเป็นวิทยากรเครือข่าย เพื่อให้เกิดการจัดการความรู้ให้กับ
เครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการส่งเสริมการสร้างสมาชิกเครือข่ายคนรุ่นใหม่เพื่อเป็น
การรักษาและต่อยอดองค์ความรู้การผลิตโคมล้ำนา เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้
เรียนรู้และซึมซับวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนไว้ และสามารถที่จะอนุรักษ์และสืบสานให้เกิด
ความยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากลยุทธ์การตลาดเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ให้กับ
สินค้าชุมชน โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น โคม เป็นต้น รวมไปถึงการศึกษาวิจัย
เกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายชุมชนผลิตโคมเทศบาลเมืองลำพูน เพื่อยกระดับสินค้าให้เป็น
ที่รู้จักและเป็นที่ต้องการของตลาดเพิ่มมากขึ้น และควรมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หลักสังคหวัตถุธรรม หลักพรหมวิหารธรรม หลักสาราณียธรรม
 เป็นต้น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และกระบวนการทัศน์ใหม่ๆ ในการบริหารจัดการเครือข่าย

References

- เทศบาลเมืองลำพูน. (2562). *บัญชีรายชื่อสมาชิกเครือข่ายผลิตโคมเทศบาลเมืองลำพูน*. ลำพูน :
กองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน. (อัดสำเนา).
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2551). *ผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการ
เรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาจังหวัด
ราชบุรี. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.*

- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิวัฒน์ ฌาเนสโก (ศิริรัตน์) และคณะ. (2564). การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทยในทวีปยุโรป. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 8(1) : 346.
- วิจิตรภรณ์ โตแก้ว (2558). การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- เอมิกา เหมมินทร์. (2557). “พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*. 9-10(16-17) : 121.
- Paul Starkey. (1997). *Networking for Development*. London: International Forum for Rural Transport and Development).